

Ľudmila Podjavorinská

vl. menom Ľudmila Riznerová

* 26. apríl 1872, Horné Bzince, teraz Bzince pod Javorinou

† 2. marec 1951, Nové Mesto nad Váhom

Žáner: poézia, pre deti a mládež, próza, publicistika

Získala titul - národná umelkyňa.

Zo života

Ľudmila Podjavorinská mala ťažké dedstvo. Narodila sa ako ôsme dieťa do chudobnej rodiny. Počas vážnej choroby jej kiahne napadli aj oči, následkom čoho o jedno oko aj prišla. Medzi autorov, ktorí ju fascinovali patrili: Božena Němcová či Alois Jirásek. Ako pätnásťročná prvýkrát publikovala rukopis v Slovenských novinách. Svoje texty musela písať pod rôznymi menami, často aj mužskými, keďže v tých rokoch, žena patrila skôr "za sporák" a nie k spisovateľskej elite, ktorá formovala spoločnosť. Tento názor však prelomili štyri ženy slovenskej literárnej tvorby: Elena Maróthy-Šoltésová, Božena Slančíková-Timrava, Terézia Vansová a Ľudmila Podjavorinská. Všetky štyri dámy v súčasnosti patria ku slovenskej klasike a ich diela sú povinnou literatúrou na školách.

Ľudmila Podjavorinská sa nikdy nevydala. Bola oporou a pomocnou rukou svojim rodičom, o ktorých sa starala až do ich smrti. I keď nemala vlastné deti, všetky milovala. Dôkazom toho je i jej rozsiahla tvorba pre deti. Získala titul národná umelkyňa. Zomrela 2.3. 1951 v Novom Meste nad Váhom a pochovaná je v rodnej obci.

Zaujímavosti

Hoci Podjavorinská túžila pracovať v múzeu v Martine, napokon to odmietla, lebo sa starala o starnúcich rodičov.

Podjavorinská bola na začiatku 20. storočia platenou dopisovateľkou Amerických Národných novin, ktoré vydával Národný spolok amerických Slovákov. Táto práca jej poskytovala pomerne slušný príjem, zároveň však vyčerpávala jej tvorivé sily.

Do jednej z veršovaných noviel – Na bále zaradila aj postavu, ktorej prototypom bol spisovateľ J. Jesenský .

Z tvorby...

- zbierky lyrických básní: Z vesny života , Piesne samoty
- zbierky veršovanej epiky: Balady a Balady a povesti
- veršované poviedky: Po bále, Na bále, Prelud
- poviedky: Kmotrovia figliari, Fako Ďura Kotútku, Pod svetňom, Ondráš, Za neistými túžbami, Rôznymi cestami, Za šťastím, Z domova, Postupne, a iné
- novely: Dozvuky, „Ideál“, Pozde, V otroctve, Blud, Žena
- spomienkové črty: Z kroniky môjho rodného domu, Z rodinnej kroniky, Potopené duše

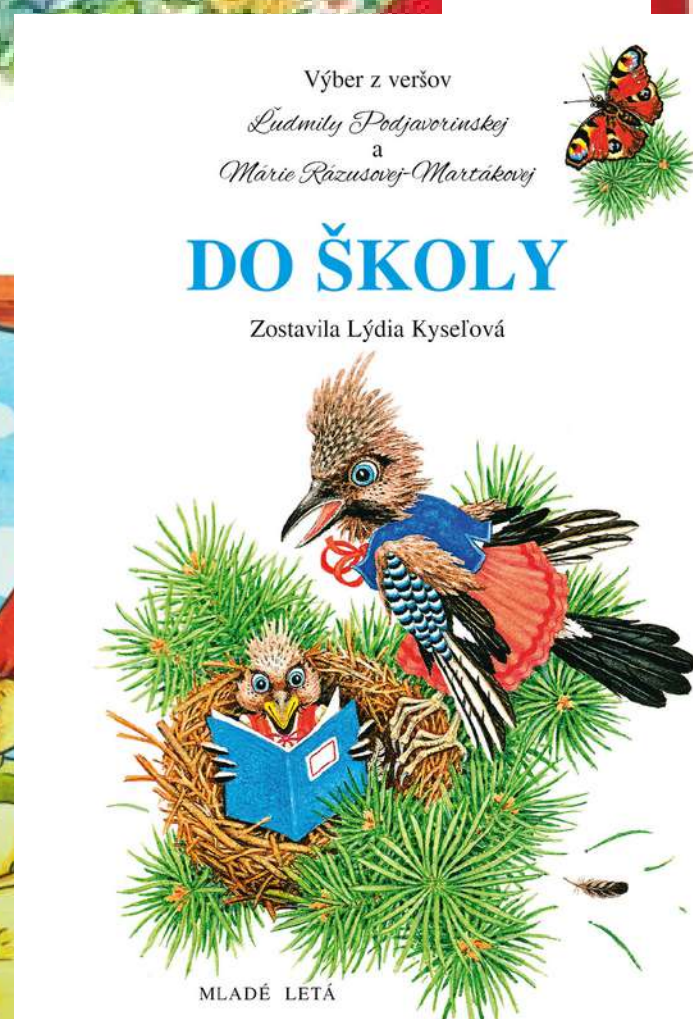
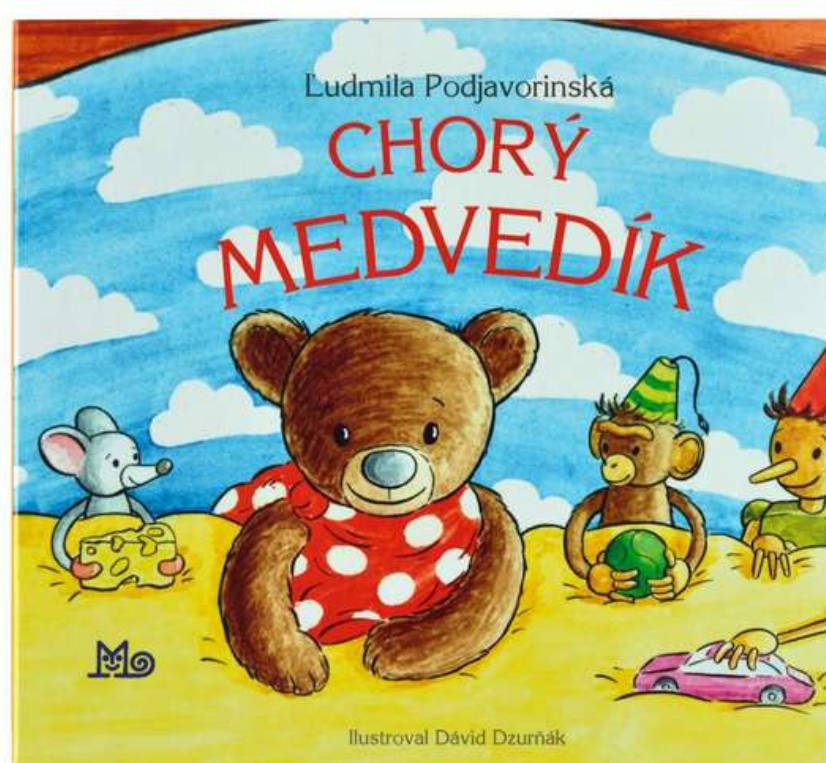
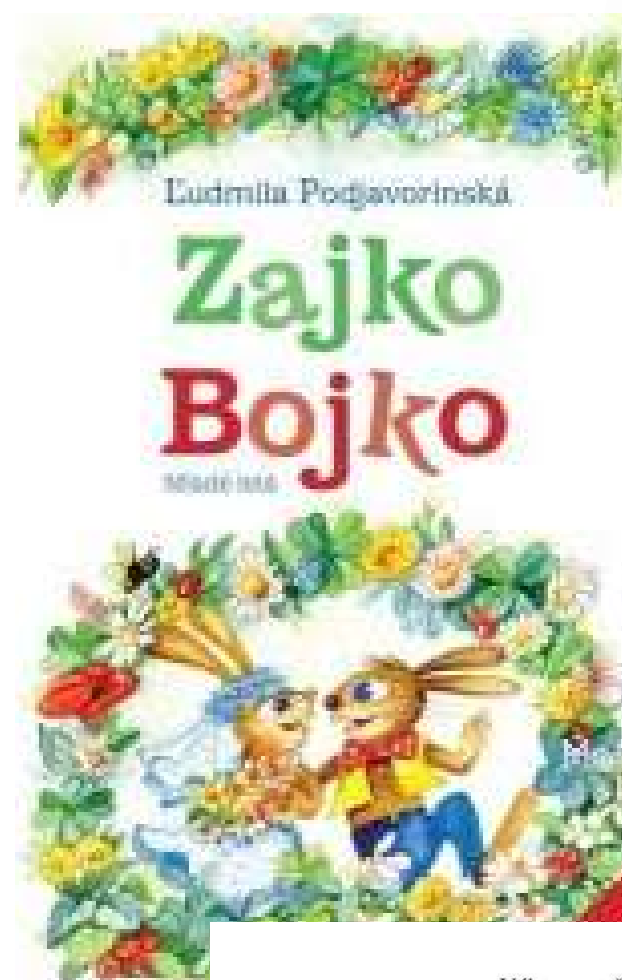
Z tvorby pre deti:

„Samota je mojím živlom, ako má byť každému tvoriacemu človeku. Všetky moje detské knihy viem naspamäť, neraz recitujem veršičky a smejem sa.“

Tvorbu pre deti najprv uverejňovala v: Novinách malých, Zorničke, Čielke, Priateľovi dieťok a v Slniečku.

Vyberáme z tvorby: Kytka veršov pre slovenské dieťky, Veršičky pre maličkých, Medový hrniec, Zajko-Bojko, Škovránok, Zvonky, Čin-Čin, Klásky, Čarovné skielka, Baránok Boží

Žabiatko - ukážka

Keď pršalo, mrholilo,
žabiatko sa narodilo,
žabiatko ver' silné ani buk,
otvorilo sivé očká,
skríklo: „Mama, kúk!“

A mamička, žabka milá,
veľmi sa mu potešila.
Zavolala zakrátko:
„Poďte, žabky, babky, tetky,
poďteže k nám na posiedky,
máme malé žabiatko!“

Hneď sa zbehli žabky-babky,
znášajú mu nové hábky,
košieločky, čepčeky a periny
i kolísku z trstiny.

Dokola si posadali,
žabiatku sa radovali:
v celej šírej močarine
nie je také krásne, milé
žiadne iné!

Vítajú ho škrekom-brekom:
„Akože ho, neúrekom,
akože ho nazveme,
čo s ním robiť budeme?“

Dohodli sa s kvikom-kvakom-kvak,
že ho nazvú Žaburiakom, tak!
Okúpú ho v močarine - kvak!
Povijú ho ako iné - tak!

Mamička len hlavou kýva
a do očík sa mu díva:
„V celej šírej močarine
nie je také krásne, milé
žiadne iné!“

Staré žaby prisvedčujú - kvak,
že je veru, že je veru - tak.

„Papuľku má ani vráta - kvak!“
„Bude spevák ako tata - tak!“

„Očká veľké ako žiadne - kvak!“
„Čo neuvidí, neukradne - tak!“

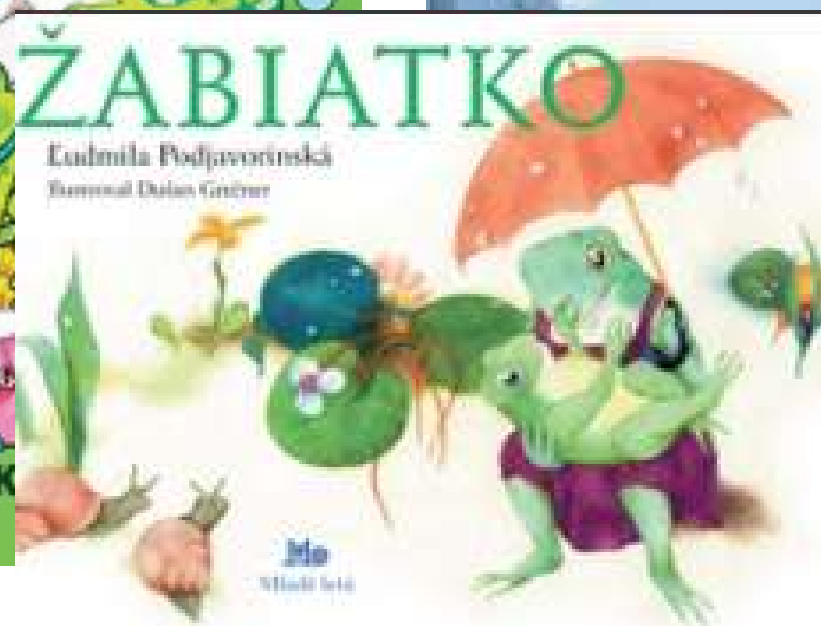
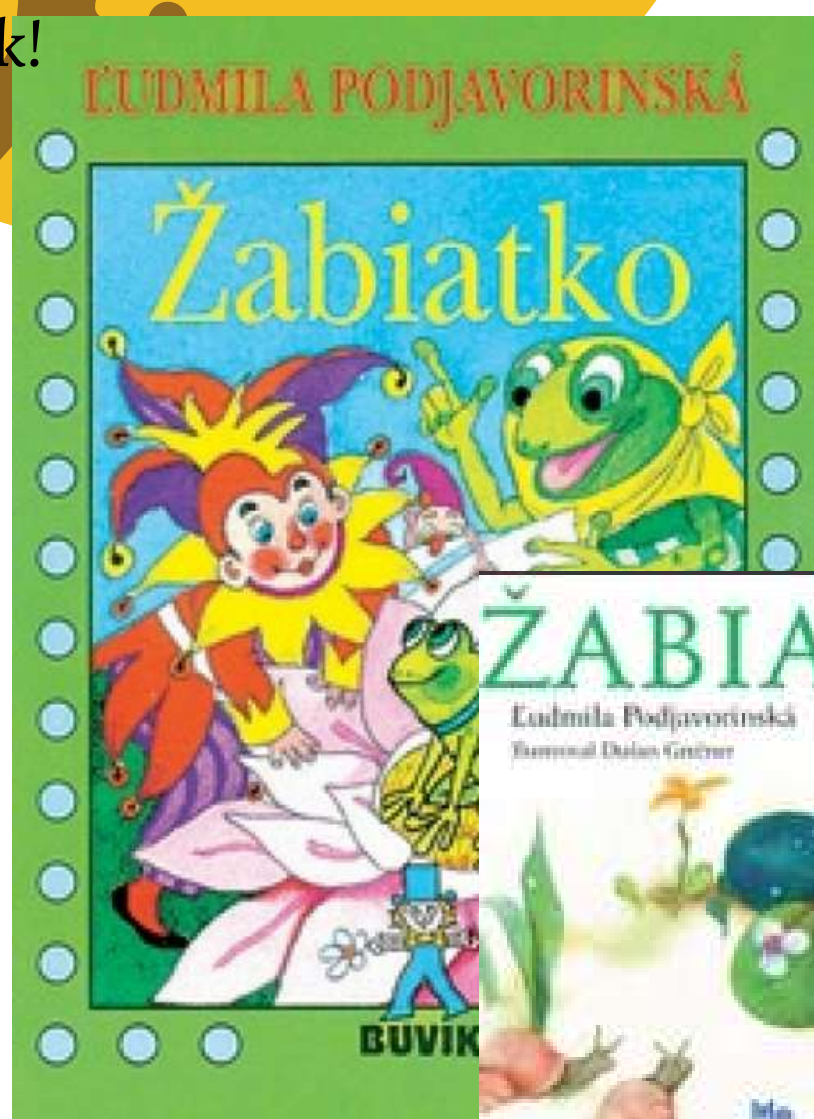
„Ako sane nôžky malé - kvak!“
„Bude majstrom vo futbale - tak!“

Mamička len hlavou kýva
a do očík sa mu díva,
kolíše ho na podbeli,
objíma ho od radosti
pred očami žabích hostí,
až ho bolí bok.

„Hneď ťa spapám od ľúbosti!“

Preľaklo sa žaburiatko - skok!

Nikdy viac ho nevideli.

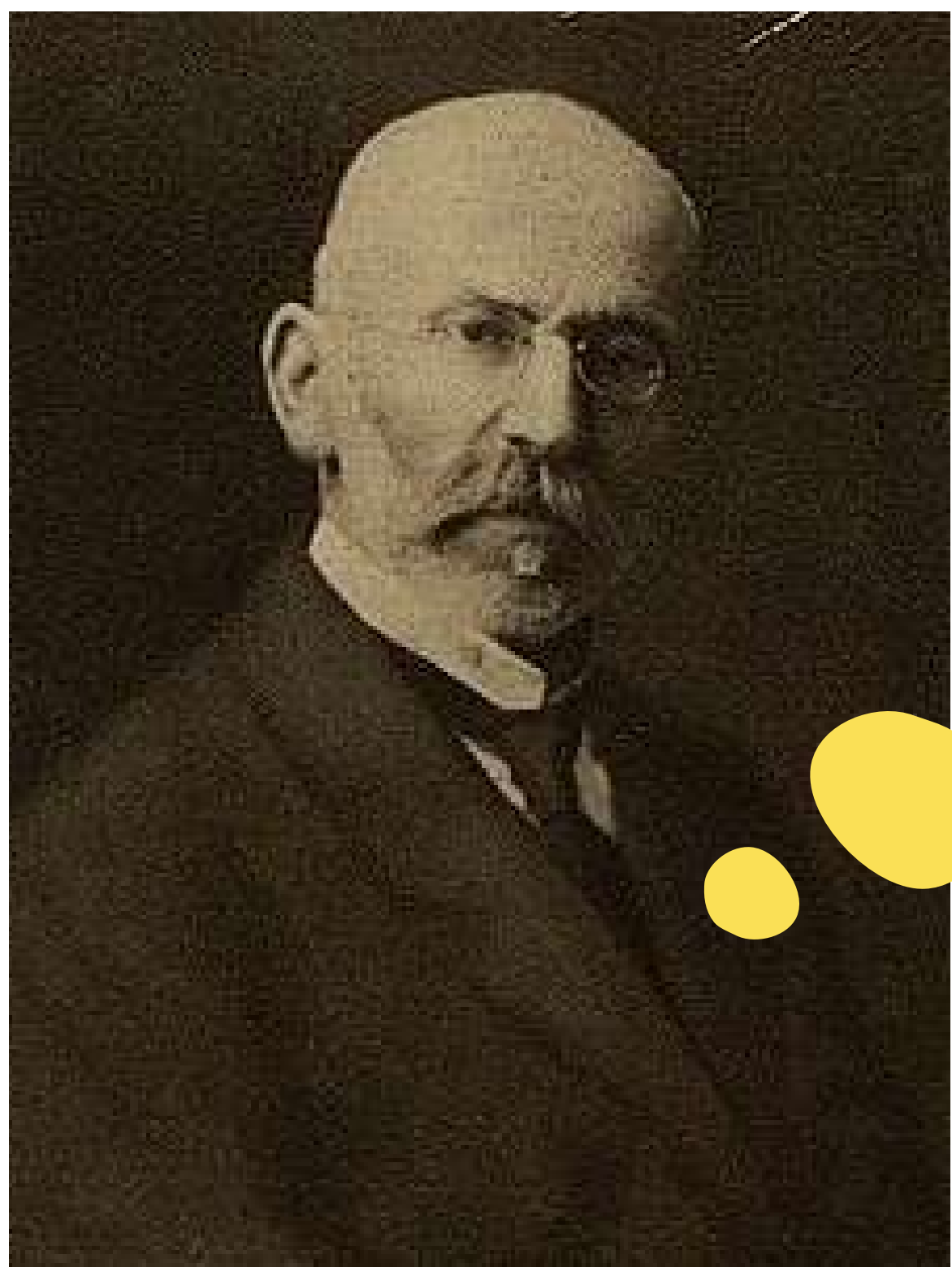
Z pera P. O. Hviezdoslava:

„Nemôžem neprívať na zdar
Vaším rozkošným piesňam
a znamenitým dielam vôbec! Nože
neumlkajte! Nedajte mne starému
húšť...
Ťažte z bohatej hrivny svojej, kým
čas; Pánboh pomáhaj!“

Z pera Jozefa Skultétyho:

„Chráňte, prosím, opatrújte iskru,
ktorú ste obdržali.
Pre národ slovenský v terajších tvrdých časoch
sú najväčším požehnaním talenty povolané
v literatúre vynikať. Slovenské pohľady
s veľkým očakávaním pozerajú
k Vám.“

„Ja za seba môžem povedať iba toľko: písať som musela - a celé moje snaženie bolo, aby to, čo podávam na papier, bolo pekné a pravdivé. Vlastne, aby slúžilo dobru a kráse. Na žiadne ocenenia a spomienky som nikdy nemyslela!“ (Ľ. Podjavorinská redakciú Živeny v roku 1942)

Zdroje:

Pri vypracovávaní boli použité internetové a knižné zdroje:

1. <https://mytrencin.sme.sk/c/20517843/ludmila-podjavorinska-svojou-tvorbou-formovala-osobnost-deti.html>
2. <https://zivot.pluska.sk/pribehy/mala-odvahu-zmenit-tradiciu>
3. https://www.rtv.sr/media/a542/file/item/sk/0001/podjavorinska_ludmila.tOgP.pdf
4. <https://www.litcentrum.sk/autor/ludmila-podjavorinska/zivotopis-autora>
5. PODJAVORINSKÁ, Ľudmila: Žabiatko. 3. vyd. Bratislava: Buvik, 1998. 87 s. ISBN 80-85507-43-9

